

PARČIĆEVO MORFOLOŠKO NAZIVLJE U KONTEKSTU MORFOLOŠKOGA NAZIVLJA ZAGREBAČKE FILOLOŠKE ŠKOLE

Morić-Mohorovičić, Borana

Source / Izvornik: **FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja, 2016, 28, 69 - 81**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:158258>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Borana Morić-Mohorovičić

PARČIĆEVO MORFOLOŠKO NAZIVLJE U KONTEKSTU MORFOLOŠKOGA NAZIVLJA ZAGREBAČKE FILOLOŠKE ŠKOLE

dr. sc. Borana Morić-Mohorovičić, Filozofski fakultet, bmorice@ffri.hr, Rijeka

izvorni znanstveni članak

UDK 811.163.42-051 Parčić, D.
811.163.42'366

rukopis primljen: 14. 3. 2016.; prihvaćen za tisak: 1. 6. 2016.

U radu se razmatra morfološko nazivlje u pripadnika zagrebačke filološke škole s posebnim osvrtom na morfološko nazivlje koje Dragutin Antun Parčić bilježi u Grammatici della lingua slava (illirica) (1873.; ²1878.) te rukopisnoj gramatici talijanskoga jezika.

Ključne riječi: *Dragutin Antun Parčić; morfološko nazivlje; zagrebačka filološka škola; 19. stoljeće*

Tema je ovoga rada morfološko nazivlje koje Dragutin Antun Parčić navodi u dvjema školskim gramatikama: *Grammatici della lingua slava (illirica)*¹ (1873; ²1878) te rukopisnoj gramatici² talijanskoga jezika koja se čuva u Biskupskome arhivu u Krku.

Grammatica je priručnik hrvatskoga jezika pisan talijanskim jezikom koji je u (službenoj) uporabi u Dalmaciji, gdje je Parčić proveo najveći dio života, bio čitavo 19. stoljeće³. Ipak, to ne znači da u *Grammatici* potpuno izostaje hrvatsko nazivlje. Naime, autor naznačuje hrvatske istovrijednice u naslovima većih poglavlja. Najviše je hrvatskih naziva zabilježio u dijelu o fonologiji i fonetici, a najmanje u dijelu o tvorbi

¹ U daljnjem tekstu: *Grammatica*.

² Kao pripadnik zagrebačke filološke škole Parčić svoju rukopisnu gramatiku naziva slovnícom („U ovoj slovníci da to bude na muku nevještím” (Parčić rkp: 7)), a gramatičare slovníčarima („prijajšnji slovníčari kao u latinskom, uveli i u talijanski jezik naziv za padeže” (Parčić rkp: 9)). O nazivu slovníca usp. npr. Ham 2006; Tafra 1993a; Tafra 2013.

³ Hrvatski je jezik u Dalmaciji status službenoga jezika dobio 1883. godine. Do 1887. godine Narodna je stranka osvojila vlast u većini gradskih općina u Dalmaciji, a Zadar je pritom ostao oazom talijanaša sve do 1916. godine kada je hrvatski jezik potpuno zamijenio talijanski. O ovoj temi v. npr. Grabovac 1964; Novak 1966.

riječi. Štoviše, jedini je naziv na hrvatskome jeziku u tvorbenome dijelu onaj koji označava naziv te znanstvene discipline: *tvorenje rieči*⁴. Valja napomenuti da Parčić ni u sintaksi nije zabilježio mnogo hrvatskih naziva, tek četiri, pa tako uz *skladnju*, kojom označava tu, do tada slabo opisanu razinu gramatike⁵, hrvatsko nazivlje završava trima naslovima: *Slaganje*, *Poraba i djelovanje te Poredanje rieči*.⁶

Više je nazivlja na hrvatskome jeziku Parčić zabilježio u rukopisnoj gramatici. Ipak, u obzir treba uzeti dvije stvari.

Riječ je o gramatici talijanskoga jezika protumačenoj hrvatskim. Zbog toga izostaju mnogi opisi koji nisu dijelom talijanskoga jezika,⁷ a time izostaju i nazivi na hrvatskome jeziku.

Rukopis je nedovršen te se u njemu tek naznačuje sintaksa i tvorba riječi. Parčić tako u poglavlju *Prevracanje samostavnika iz mužkoga roda u ženski* tumači tvorbu imenica ženskoga roda od imenica muškoga roda u talijanskome jeziku, ali pritom ne uključuje oprimjerenja na hrvatskome jeziku. Osim mocijske tvorbe, autor u poglavlju *Preinaka samostavnih i pridavnih imena* navodi primjere sufiksalne tvorbe, ali potpuno izostaje tvorbeno nazivlje na hrvatskome jeziku. Sintaktičke napomene dijelom su dvaju poglavlja: *Poraba spolnika te Zamjenice (Zaime) – Pronome*.⁸ Pritom valja napomenuti da je sintaktičko nazivlje na hrvatskome jeziku u najvećoj mjeri dijelom poglavlja *Poraba spolnika*.⁹

Prije same raščlambe Parčićeva morfološkoga nazivlja, potrebno je reći nekoliko napomena. U gramatičara je zagrebačke filološke škole postojala praksa bilježenja istovjetnoga nazivlja. Budući da je Parčić djelovao u vremenu kada su glavni predstavnici i najznačajniji graditelji zagrebačke filološke misli – Vjekoslav Babukić, Antun Mažuranić i Adolfo Veber već objavili svoje gramatike, u obzir valja uzeti i rješenja navedenih autora. Analizom će biti obuhvaćene *Osnova slovnice slavjanske narčja ilirskoga (1836)*¹⁰ te *Ilirska*

⁴ Naziv *tvorenje rieči* Parčić je preuzeo od svojih prethodnika Antuna Mažuranića i Adolfa Vebera. Vjekoslav Babukić u *Ilirskoj slovnici* rabi naziv *tvaranje rečih*.

⁵ U hrvatskom je jezikoslovlju predmet sintaktičkoga opisa do sredine 19. stoljeća bila sintagma, a distribucionalistički su opisi u starijim hrvatskim gramatikama svedeni na nevelik broj sintaktičkih pravila (npr. Bartol Kašić: 13; Ardelio Della Bella: 9). Nakon *Ilirske slovnice* Vjekoslava Babukića te *Skladnje i Slovnice* Adolfa Vebera, temeljna sintaktička jedinica postaje rečenica.

⁶ O sintaktičkom nazivlju u Parčićevoj *Gramatici te Rječniku hrvatsko-talijanskom (1901.)* usp. Vlastelić 2011.

⁷ Razlika je u, primjerice, broju padeža, vrsti deklinacije i konjugacije između hrvatskoga i talijanskoga jezika pruzročila izostanak nekih padeža i kategorija. O strukturi Parčićeve rukopisne gramatike usp. Morić-Mohorovičić 2015.

⁸ Tumačeći morfologiju zamjenica u poglavlju *Zaimena (Pronomi)* Parčić naslučuje sintaktičku funkciju odnosnih i posvojnih zamjenica u rečenici, o čemu usp. Morić-Mohorovičić 2015.

⁹ Iznimka je naziv *skladnja*, kojim autor u nekoliko poglavlja naznačuje da će o nečemu više riječi biti u sintaktičkome dijelu gramatike, npr. „Kakva je poraba ovakvih stupnjevanih pridavnika /.../ bit će rieč u Skladnji” (Parčić rkp: 22).

¹⁰ U ovome se radu služimo pretiskom djela *Osnova slovnice slavjanske narčja ilirskoga* Vjekoslava Babukića koji je objavljen u Biblioteci Pretisci, knj. 12 Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu 2013. godine. U daljnjem tekstu Babukić 2013.

slovnica (1854)¹¹ Vjekoslava Babukića, *Slovnica Hèrvatska za gimnazije i realne škole* (1859, ²1861, ³1866, ⁴1869)¹² Antuna Mažuranića te *Slovnica hèrvatska za srednja učilišta* (1871, ²1873, ³1876)¹³ Adolfa Vebera. Riječ je o gramatikama na koje se Parčić oslanjao u svome gramatičkom radu.¹⁵ Komparacijom će se Parčićevih gramatika s navedenim gramatikama zagrebačkih predstavnika odrediti Parčićev doprinos morfološkom nazivlju zagrebačke filološke škole, ali i hrvatskom morfološkom nazivlju uopće.

Po uzoru na Vebera, Parčić morfološkiju u *Grammatici* naziva *likoslovje*.¹⁶ Različito je to od Mažuranićeva opisnog naziva *pregibanje rěčih* te Babukićeva *rěčoslovja*.¹⁷

Odredivši imenice, pridjeve, zamjenice, brojeve i glagole kao promjenjive vrste riječi, Parčić napušta tradiciju zagrebačke škole koja po uzoru na stare hrvatske gramatičare imenice, pridjeve i brojeve klasificira kao jednu vrstu riječi – *ime*.¹⁸

Babukić imenicu naziva *ime samostavno*¹⁹ i *samostavnik*²⁰, Mažuranić *samostavno ime*, Veber *samostavnik*, a Parčić *samostavno ime*, *samostavnik* i *imenica*. Pritom valja napomenuti da su *samostavnik* i *imenica* potvrđeni u *Grammatici*, a u rukopisu autor navodi nazive *samostavnik* i *samostavno ime*.²¹ Što se tiče imeničkih kategorija i drugih

¹¹ U ovome se radu služimo pretiskom djela *Ilirska slovnica* Vjekoslava Babukića koji je objavljen u Biblioteci Pretisci, knj. 15 Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje u Zagrebu 2014. godine. U daljnjem tekstu Babukić 2014.

¹² U ovome se radu služimo pretiskom prvoga izdanja *Slovnice Hèrvatske za gimnaziju i realne škole* Antuna Mažuranića koji je objavljen u Biblioteci Pretisci, knj. 7 Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje u Zagrebu 2008. godine. U daljnjem tekstu Mažuranić 2008. Bude li bilo navedeno što iz ostalih triju izdanja, to će biti posebno naglašeno.

¹³ Treće se izdanje Veberove gramatike iz 1876. od dvaju ranijih izdanja razlikuje „tek slovoispisno – umjesto rogatoga *e*, umjesto *ě*, Veber piše u dugom slogu *ie*, a u kratkom je */.../*; umjesto *ěr* piše *r* bez popratnoga mukloga *ě*” (Ham 2006: 94). Zbog toga je naslov trećemu izdanju *Slovnica hrvatska za srednja učilišta*. Razlog slovoispisnih promjena Sanda Ham vidi u živoj jezičnoj praksi. Usp. Ham 2006: 94.

¹⁴ U ovome se radu služimo primjerkom Veberove *Slovnice hèrvatske za srednja učilišta* iz 1871. godine koji se danas čuva u knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Bude li bilo navedeno što iz ostalih dvaju izdanja, to će biti posebno naglašeno.

¹⁵ Usp. Morić-Mohorovičić 2014.

¹⁶ Naziv *likoslovje* u hrvatsko jezikoslovje uvodi Bogoslav Šulek. Usp. Tafra 1993b: 70. Parčić u rukopisu ne imenuje morfološku razinu gramatičkoga opisa.

¹⁷ „Naziv je to preuzet iz Starčevićeve *Ričoslovice* – *ricsoslovje*. U Starčevića *ricsoslovje* osim morfološkije obuhvaća i slovoispis i opis glasova, a tako je i u kasnijim zagrebačkim slovnicama gdje se naziv dobro udomaćio i obuhvatio i tvorbu riječi” (Ham 2006: 81). U Babukićevoj *Ilirskoj slovnici rječoslovje* obuhvaća morfološkiju i tvorbu riječi.

¹⁸ Vjekoslav Babukić u *Osnovi slovnice slavjanske* u imena ubraja imenice, pridjeve i brojeve (u *Ilirskoj slovnici* razlikuje *samostavnički red*, koji čine imenice, pridjevi, zamjenice, brojevi i prijedlozi). Antun Mažuranić i Adolfo Veber u imena ubrajaju imenice, pridjeve, brojeve i zamjenice.

¹⁹ Naziv je *samostavno ime* prvi put potvrđen u *Nemškoj gramatici* (1772.) Antuna Rajpsa, a otada je ovjeren u brojnih autora, primjerice Antuna Matije Relkovića, Marijana Lanosovića, Šime Starčevića, Josipa Đurkovečkoga, Ignaca Kristijanovića. Usp. Lewis – Štebih 2004; Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš – Vajs 2007.

²⁰ Oba su naziva potvrđena u *Ilirskoj slovnici*. U *Osnovi slovnice slavjanske* autor rabi naziv *ime samostavno*.

²¹ Naziv *samostavno ime* Parčić zapisuje u naslovu *Preinaka samostavnih i pridavnih imena*. U ostalih je primjera zabilježen naziv *samostavnik*.

karakterističnih naziva vezanih uz imenice, valja se osvrnuti na gramatičku kategoriju roda, broja i padeža.

U predstavnika je zagrebačke filološke škole kategorija roda potvrđena nazivom *spol*. Naziv je to koji je i dijelom tradicije hrvatskih kajkavskih gramatika.²² U *Grammatici* Parčić ne navodi hrvatski naziv za rod, a u rukopisu bilježi nazive *spol* i *rod*. Ipak, član koji je u talijanskome jeziku oznakom roda naziva *spolnikom*.²³

Predstavnici su zagrebačke filološke škole u gramatike hrvatskoga jezika uveli dvojinu, morfološki arhaizam koji nije bio dijelom gramatika „od Kašića do iliraca” (Tafra 1993b: 87). Tako Babukić u *Osnovi slovnice slavjanske* razlikuje *jedinobrojni*, *dvobrojni*, *višebrojni*, a u *Ilirskoj slovnici broj jedinstveni (numerus singularis, die Einzahl)*, *broj dvojstveni (numerus dualis, die Zweizahl)* te *broj množtveni (numerus pluralis, die Mehrzahl)*. Mažuranić navodi nazive *jednbroj*, *dvobroj*, *višebroj*. Veber za latinske uzore ne predlaže hrvatska rješenja, pa navodi: *singular*, *dual*, *plural*. U Parčića hrvatska rješenja iščitavamo tek u rukopisu u kojemu, za razliku od *Grammatice*, izostaje dvojinu, pa autor navodi nazive *jednina* i *množina* te, po uzoru na Mažuranića – *višebroj*.

Imenske se riječi dekliniraju ili sklanjaju. Pojam sklonidba ili deklinacija u Parčićevih je zagrebačkih prethodnika potvrđen u sljedećim nazivima: *sklanjanje* i *sklonjenje* u Babukića²⁴, *sklonitba* u Mažuranića te *deklinacija* u Vebera.²⁵ Parčić nazive na hrvatskome jeziku *sklonitba* i *sklanjanje* navodi tek u rukopisu. Pored naziva *padež* (kalk lat. *casus*), koji naznačuju Babukić²⁶, Mažuranić i Veber, Parčić u rukopisu gramatike²⁷ rabi i naziv *dopunjak*, što je kalk prema talijanskoj riječi *complemento*.

Uz hrvatske nazive padeža, koji su „uglavnom doslovni prijevodi grčkih i latinskih naziva” (Tafra 1993b: 80), predstavnici su zagrebačke filološke škole često zapisivali i latinske ili grčke uzore.

Iznimka je Adolfo Veber koji ne navodi hrvatske nazive padeža. Iz navedene je tablice razvidno da su autori za lokativ predlagali dvojake nazive. Jedni su nazivi povezani s njegovim prostornim značenjem, a drugi s činjenicom da lokativ dolazi isključivo uz prijedloge.

²² Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš – Vajs 2007.

²³ Naziv *spolnik* u značenju člana potvrđen je i u kajkavskoj tradiciji (usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš – Vajs 2007) te u Babukićevoj *Ilirskoj slovnici* („U jeziku ilirskom, kao i u ostalih slavjanskih narječjih (izim bugarskoga) neima spolnika (das Geschlechtswort, articulus)” (Babukić 2014: 166)). Napomenimo da Starčević u *Novoj ričoslovi iliričko-franceskoj* član naziva *spol*. Usp. Brlobaš 2002.

²⁴ Naziv je *sklanjanje* potvrđen u *Osnovi slovnice slavjanske*, a *sklonjenje* u *Ilirskoj slovnici*.

²⁵ Nazivi *sklanjanje* ili *sklonitba* potvrđeni su u velikom dijelu zagrebačkih predstavnika.

²⁶ Naziv je *padež* prvi upotrijebio Vuk Karadžić, a u Hrvata Vjekoslav Babukić u *Osnovi slovnice slavjanske*. Usp. Tafra 1993b: 79.

²⁷ Parčić u *Grammatici* ne navodi hrvatski naziv za padež.

Tablica 1. Nazivi padeža u V. Babukića, A. Mažuranića i A. Vebera

V. Babukić (<i>Osnove slovnice slavjanske</i>)	V. Babukić (<i>Ilirska slovnica</i>)	A. Mažuranić (<i>Slovnica Hèrvatska za gimnazije i realne škole</i>)	A. Veber (<i>Slovnica hèrvatska za srednja učilišta</i>)
Imeniteljni (<i>Nominativus</i>)	Nominativ (<i>imeniteljni padež</i>)	Imeniteljni ili nominativ	Nominativ
Roditeljni (<i>Genitivus</i>)	Genitiv (<i>roditeljni padež</i>)	Roditeljni ili genitiv	Genitiv
Dateljni (<i>Dativus</i>)	Dativ (<i>dateljni padež</i>)	Dateljni ili dativ	Dativ
Tužiteljni (<i>Accusativus</i>)	Akuzativ (<i>tužiteljni padež</i>)	Tužiteljni ili accusativ	Akuzativ
Zvateljni (<i>Vocativus</i>)	Vokativ (<i>zvateljni padež</i>)	Zvateljni ili vocativ	Vokativ
Skazateljni (<i>Praepositionalis v. Localis</i>)	Praepositional (<i>predložni padež</i>); lokativ; lokal	Méstni ili local	Prepozicional
Tvoriteljni (<i>Instrumentalis v. Sociativus</i>)	Instrumental (<i>tvoriteljni padež</i>)	Orudni ili instrumental	Instrumental

U Parčića hrvatske nazive padeža nalazimo u rukopisu. S obzirom na to da Parčić u rukopisnoj gramatici opisuje talijanski jezik, navodi šest padeža. U popisu je ablativ, a nedostaju lokativ i instrumental: *Nominativ (Imeniteljni)*, *Genitiv (Roditeljni)*, *Dativ (Dateljni)*, *Akuzativ (Viniteljni)*²⁸, *Vokativ (Zvateljni)*, *Ablativ (Tvoriteljni)*.²⁹

Budući da je riječ o gramatici talijanskoga jezika, hrvatski su nazivi na drugome mjestu.³⁰ Razvidno je da Parčić hrvatskim nazivima padeža ostaje u tradiciji zagrebačke škole. Valja napomenuti da Babukić *tvoriteljnim padežom* naziva instrumental, a Parčić ablativ. Razlog tomu možemo potražiti u Babukićevoj napomeni u *Ilirskoj slovnici* u kojoj stoji da „*instrumental* naliči u mnogoj struci latinskomu *Ablativu* bez predloga. On se upotrebljuje na pitanje *čim* ili *s kim*. /.../ Zovu ga i *Sociativom*; ali mu to ime pripada samo onda, kada odgovara na pitanje *s kim?*” (Babukić 2014: 171). Prema tome, Babukić je svjestan da su osnovna značenja instrumentala sredstvo i društvo, pa naziv *Sociativ* (ili pak Mažuranićev *orudni padež*) ne opisuje čitavo značenje instrumentala. Zbog toga

²⁸ Naziv *viniteljni padež* (padež optužbe) potvrđen je u Vuka Karadžića. (Tafra 1993b: 80) „Babukićev naziv *tužiteljni /.../* prijevod je latinskog naziva *casus accusativus*“ (Tafra 1993b: 80). Isti je naziv potvrđen i u *Temeljima ilirskoga i latinskoga jezika za početnike* (1939) Antuna Mažuranića. Leksičke varijante navedenoga kalka nalazimo i ranije, pa Đurkovečki, primjerice, navodi naziv *tužnik* (usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš 2011).

²⁹ U *Grammatici* Parčić razlikuje sedam padeža: *Nominativo*, *Genitivo*, *Dativo*, *Accusativo*, *Vocativo*, *Locativo*, *Instrumentale*, ali ne navodi hrvatske istovrijednice.

³⁰ Hrvatski su nazivi na drugome mjestu i u Babukićevoj *Ilirskoj slovnici*, iako je riječ o gramatici hrvatskoga jezika.

se odlučuje za hrvatski naziv *latinskoga ablativa bez predloga*, koji je neutralniji te ne isključuje jedno od dvaju osnovnih značenja instrumentala.

Pridjev se u Babukića naziva *pridavno ime*³¹, *priděvak* i *pridavnik*,³² u Mažuranića *pridavno ime*, u Vebera *pridavnik*, a u Parčića *pridavno ime* i *pridavnik* u rukopisu te *pridavnik* i *pridjev*³³ u *Grammatici*. Osim deklinacije, pridjevi se mogu i stupnjevati (komparirati). Babukić u *Osnovi slovnice slavjanske* ne navodi naziv za stupnjevanje, već samo dva stupnja: *drugi stupaj* ili *gradus comp* te *tretji stupaj* ili *Superlativus*. Mažuranić stupnjevanje naziva *prispodobom* te navodi tri stupnja komparacije: *pèrvi* ili *positivus* (pozitiv), *drugi* ili *comparativus* (komparativ) i *tretji* ili *superlativus* (superlativ). Superlativ dalje dijeli na *neovisan* ili *absolutus*, koji se tvori pozitivom i česticom *pre-* ili prilozima *vrlo*, *veoma* te *prispodoban* ili *comparationis*, koji se tvori komparativom i česticom *naj*. Iz navedenoga je razvidno da Mažuranić navodi hrvatske nazive superlativa koji su prijevodi latinskih uzora. Na istom je tragu bio i Babukić u *Ilirskoj slovnici*, pa stupnjevanje naziva *prispodabljanje* te razlikuje *positiv*, *komparativ* (*drugi stupanj prispodabljanja*), *superlativ* *iliti tretji stupanj*³⁴. Veber stupnjevanje klasificira na *pozitiv*, *komparativ* i *superlativ*, a navodi i *opisno stupnjevanje*, koje je na tragu Mažuranićeve *neovisnoga superlativa*³⁵.

Po uzoru na svoje prethodnike Parčić u *Grammatici* razlikuje tri stupnja komparacije (*positivo*, *comparativo*, *superlativo*), a superlativ dijeli na *assoluto* koji se tvori komparativom i česticom *naj* te *relativo* koji se tvori pozitivom i česticom *pre-* ili prilozima *vrlo*, *vele*, *mnogo*, *jako* i sl. Hrvatske nazive pak zapisuje u rukopisu, u kojemu *stupnjevanje* dijeli na *prvi stupanj* ili *positivo*, *drugi stupanj*, *comparativo* ili *prispodabljujući* te *treći stupanj* ili *superlativo*, koji se dalje klasificira na *superlativo relativo* te *superlativo assoluto*. Takva je podjela istovjetna onoj u *Grammatici*. Iz navedenoga je razvidno da Mažuranić naziv *prispodoban* upotrebljava u značenju superlativa, a Parčić naziv *prispodabljujući* u značenju komparativa. Pritom na umu valja imati nazive *prispodoba/prispodabljanje*, kojim se imenovala komparacija u starijim hrvatskim gramatikama³⁶, a koje upotrebljavaju i Mažuranić i Babukić. Prema tome, nazive *prispodoban* i *prispo-*

³¹ Naziv *ime pridavno* (kalk lat. naziva *nomen adjectivum*) bilježe i Šime Starčević, Josip Đurkovečki, Ignac Kristijanović, Ignjat Alojzije Brlić. Usp. Lewis – Štebih 2004; Brlobaš – Vajs 2007.

³² Svi su nazivi potvrđeni u *Ilirskoj slovnici*. U *Osnovi slovnice slavjanske* autor rabi naziv *ime pridavno*. Valja napomenuti da Babukić *priděvkom* naziva i atribut.

³³ Naziv *pridjev* prvi upotrebljava Đuro Daničić u *Maloj srpskoj gramatici* (1850). Usp. Tafra 1993b: 92. Kao i Parčić, uz *pridjev* zapisuje naziv koji je pronašao u tradiciji (*imena prilagatelna*).

³⁴ Babukić u *Ilirskoj slovnici* također razlikuje dvije vrste superlativa, ali ih ne imenuje. Usp. „Superlativ iliti tretji stupanj tvara se kao u svih inih slavjanskih narčja (osim ruskoga) iz komparativa, pridavši mu s pređa česticu naj. /.../ Kad se pozitivu doda čestica pre, onda takodjer znači superlativ bez prispodobe” (Babukić 2014: 217).

³⁵ „Komparativ i superlativ može se od svakoga pridavnika sa više rčih izgovoriti, to jest opisati, pa se to zove opisno stupnjevanje. Za komparativ se pred pozitiv metne: *većma*, *više*, *jače*, *manje*; a za superlativ: *najvećma*, *najviše*, *najjače*, *najmanje*” (Veber 1871: 49).

³⁶ Usp. npr. Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš – Vajs 2007. Napomenimo i da nazive *prispodobljivi* za komparativ te *pridobivi* za superlativ bilježi i Šime Starčević.

dabljajući treba promatrati kao nazive nastale od dviju osnova čije značenje upućuje na to da je nešto stupnjevano. Na tom su tragu i nazivi *prvi*, *drugi* i *treći stupaj/stupanj*, koji u hrvatskoj gramatičkoj tradiciji nisu bili novost.³⁷

Važna je oznaka pridjeva i njihov određeni i neodređeni lik. Babukić u *Osnovi slovnice slavjanske* razlikuje pridjeve koji završavaju „na suglasnik” (Babukić 2013: 31) te pridjeve koji završavaju „na samoglasnik” (Babukić 2013: 31), ali im nazive piše tek u *Ilirskoj slovnici*. Prvi su tako *izvjestni*, a drugi *neizvjestni pridavnici*. Takve je nazive preuzeo Veber te Parčić u svojem rukopisu³⁸. Mažuranić je pak ponudio nazive *opredeljen* i *neopredeljen* pridjev.

Po uzoru na hrvatsku jezikoslovnu tradiciju, Babukić zamjenice naziva *zaimena*³⁹, a dijeli ih na *samostavne* (imenske) te *pridavne* (pridjevne). Babukić ne primjenjuje značenjski kriterij, ali posredno se može zaključiti da razlikuje *zaima prisvojajuće* (posvojne zamjenice) te *pitajuća zaimena* (upitne zamjenice).⁴⁰ Ipak, takva je pojavnost nedovoljna da bismo govorili o značenjskome kriteriju zamjenica, koji je Babukić primijenio u *Ilirskoj slovnici* gotovo dva desetljeća poslije. Tako u *Ilirskoj slovnici* naznačuje *osobna* (*personalia*), *povratna* (*reflexiva*), *posjedovna* (*possessiva*), *pokazna* (*demonstrativa*), *odnosna* (*relativa*), *upitna* (*interrogativa*), *neopredeljena* (*indefinita*) *zaimena*. Za razliku od Babukića, Mažuranić i Veber u *osobne* zamjenice svrstavaju *posjedovne* te *povratne* zamjenice. U svih su navedenih autora *povratne* i *povratno-posvojne* zamjenice klasificirane u *povratne*. Babukić u *Ilirskoj slovnici* navodi i da se po morfološkim obilježjima *sebe* ubraja u lične, a *svoj* u posvojne zamjenice, „što možemo smatrati točnim” (Tafra 1993b: 110).

Uz *zaima* Parčić u *Grammatici* navodi i naziv *zamjenica*. U rukopisu pak navodi jednak naziv kao i njegovi zagrebački prethodnici – *zaima*, ali na jednom mjestu zapisuje i *zaimenice*⁴¹. U *Grammatici* zadržava jednaku podjelu *zamjenica* kao i Mažuranić i Veber, ali izostaje hrvatsko nazivlje. Hrvatski su nazivi pojedinih razreda naznačeni u rukopisu: *osobne*, *posjedne* (posvojne), *dokazne* (pokazne), *odnosne*, *upitne*, *neizvjestne*, *povratne*.

Iz navedenoga se također daje iščitati da Parčić u *Grammatici* nazive *zaima* i *zamjenica* drži ravnopravnima, dok u rukopisu prednost daje nazivu *zaima*. Držimo da naziv *zaimenice*, kao „križanac” naziva *zaima* i *zamjenice*, svjedoči o Parčičevoj mijeni u nazivlju koja će prevladati u *Grammatici* u kojoj autor uz naziv *zaima* naznačuje i naziv *zamjenice*.

³⁷ Primjerice, u kajkavskoj su tradiciji pozitiv, komparativ i superlativ bili nazivani 1. *redom*, 2. *redom* i 3. *redom*. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006.

³⁸ Valja napomenuti da Parčić *izvjestni* (određeni) i *neizvjestni* (neodređeni) lik pridjeva ne tumači izravno, o čemu usp. Morić-Mohorovičić 2015.

³⁹ Naziv je *zaima* (kalk lat. *pronomem*) potvrđen i, primjerice, u Ardelija Della Belle, Antuna Rajspa, Joakima Stullija, Šime Starčevića, Antuna Rožića, Josipa Đurkovečkoga, Ignaca Kristijanovića. Usp. Lewis – Štebih 2004; Brlobaš – Vajs 2007.

⁴⁰ „Zaimena prisvojajuća sklanjaju se kako god i pridavna. /.../ Pitajuća zaimena: čiji, čija, čije? sklanjaju se kako god i *moj*, *moja*, *moje*” (Babukić 2013: 36–37).

⁴¹ Naziv je to koji podsjeća na Vitezovićev naziv *mistoimenica*. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006.

Uz *brojnik*, Parčić u rukopisnoj gramatici naznačuje i naziv *broj*.⁴² Ipak, Parčić nije bio jedini predstavnik zagrebačke filološke škole koji navodi (i) naziv *broj*. Naime, i Babukić sinonimno upotrebljava nazive *ime brojno*, *brojnik*, *broj*.⁴³ Babukić, Mažuranić i Veber u svoje su gramatike zapisali poprilično neuspjelu klasifikaciju brojeva⁴⁴, no osvrnimo se na nazivlje. Babukić u *Ilirskoj slovnici* brojeve dijeli na *osnovne* (glavne), *samostavne* (dvoje, dvojica),⁴⁵ *redne*, *umnožne* (jednostruk, jednogub, jednovrštan), *prislovne* (jedanput). Mažuranić brojeve klasificira u čak osam vrsta: *glavni*, *redni*, *dělni* (po jedan), *množni* (jednostruk, jednogub), *kakvoće* (dvoj, dvojica, dvovrštan), *samostavnički* (dvojica), *prislovni* (jednom, jednokrat), *društveni* (sam, samodrug). Veber u svojoj podjeli izostavlja *samostavničke*, ali dodaje *razne* (za karte, za domaće životinje) te *ulomne* brojeve (razlomke).

U *Grammatici* Parčić navodi uspjeliju podjelu brojeva negoli njegovi prethodnici, ali izostavlja hrvatsko nazivlje⁴⁶ koje zapisuje u rukopisu. U rukopisu također dodaje i četvrtu vrstu brojeva, pa tako razlikuje *glavne*, *redne*, *skupne* brojeve te *sломke* (razlomke).⁴⁷ Iz navedenoga je razvidno da Parčić umjesto Veberovih *ulomnih* brojeva predlaže naziv *sломke*. Radi se o nazivima slične motivacije, razlika je u svršenosti glagola (lomiti – sломiti). Naziv je *skupni brojnik* posljedica drugačije klasifikacije brojeva.⁴⁸

Naziv je za glagol u zagrebačkih autora *glagolj*. Glagoli se sprežu ili konjugiraju. Sprezanje ili konjugacija se u Babukića i Parčića naziva *sprezanje*⁴⁹, u Mažuranića *sprega*, u Vebera *konjugacija*. Kategorija lica nosi naziv *osoba*.⁵⁰ Glagoli su u zagrebačkih predstavnika podijeljeni u nekoliko kategorija⁵¹, što je rezultiralo (i) bogatim nazivljem. Ipak, s obzirom na to da je cilj ovoga rada prikazati hrvatsko nazivlje u Parčića, osvrnut ćemo se (samo) na one nazive koje Parčić piše hrvatskim jezikom.

U poglavlju o glagolima u *Grammatici* jedini je naziv zabilježen hrvatskim jezikom *glagolj*. U rukopisu pak Parčić naznačuje osam glagolskih oblika. Usporedimo Parčićovo hrvatsko nazivlje s nazivljem njegovih prethodnika.

⁴² U *Grammatici* Parčić naznačuje naziv *brojnik*.

⁴³ Babukić u *Osnovi slovnice ilirske* naznačuje (samo) naziv *ime brojno*. Takav je naziv posljedica činjenice da su brojevi kao posebna vrsta riječi izdvojeni (tek) u 18. stoljeću, a u latinskoj su gramatici bili dijelom *imena* (*nomen numerale*). Prema tome, naziv je *ime brojno* kalk latinskoga naziva *nomen numerale*.

⁴⁴ Usp. npr. Tafra 1993b.

⁴⁵ Naziv *samostavni broj* uvelike podsjeća na naziv *brojevne imenice*, koji je dijelom suvremene literature. Usp. npr. Barić i sur. 1997; Silić – Pranjaković 2007.

⁴⁶ Parčić brojeve dijeli na glavne, redne i zbirne, ali zapisuje samo talijanske nazive: *cardinali*, *ordinali*, *collettivi*.

⁴⁷ Po uzoru na zagrebačke prethodnike Parčić u bilješkama u *Grammatici* navodi i vrste brojeva koje je zasigurno uočio u Veberovim i Mažuranićevim gramatičkim priručnicima. Ipak, za njih ne navodi hrvatske nazive. Usp. Morić-Mohorovičić 2014.

⁴⁸ Ono što su u Parčića *collettivi* te *skupni* brojevi, u Mažuranića i Vebera su dijelom *brojnika kakvoće*. Usp. Morić-Mohorovičić 2014.

⁴⁹ Valja napomenuti da Babukić u *Ilirskoj slovnici* navodi „sprezanje (conjugatio) iliti proměnjivanje (sklanjanje)” (Babukić 2014: 267). Ipak, u tekstu gramatike upotrebljava naziv *sprezanje*.

⁵⁰ Parčić u *Grammatici* ne navodi hrvatski naziv za kategoriju lica.

⁵¹ Usp. npr. Tafra 1993b; Ham 2006.

Tablica 2. Nazivi glagolskih oblika u V. Babukića, A. Mažuranića, A. Vebera i D. A. Parčiča

	V. Babukić (<i>Osnove ilirske slovnice</i>)	V. Babukić (<i>Ilirska slovnica</i>)	A. Mažuranić (<i>Slovnica Hèrvatska za gimnazije i realne škole</i>)	A. Veber (<i>Slovnica hèrvatska za srednja učilišta</i>)	D. A. Parčič (<i>rukopisna gramatika</i>)
prezent	<i>sadašnje vrème</i>	<i>Praesens (sadašnje vrème)</i>	<i>Praesens (sadanje)</i>	<i>praesens</i>	<i>sadašnje vrijeme</i>
aorist	<i>prošasto minuće vrème</i>	<i>Praeteritum simplex Perfectum (prošlo prosto svèršeno)</i>	<i>Praeteritum historicum (nègda prošlo)</i>	<i>perfekt historički</i>	<i>prošlo neizvjestno</i>
imperfekt	<i>prošasto trajúće vrème</i>	<i>Praeteritum simplex Imperfectum (prošlo prosto nesvèršeno iliti trajúće vrème)</i>	<i>Praeteritum imperfectum (prošlo trajno ili nesvèršeno)</i>	<i>imperfekt</i>	<i>poluprošasto</i>
futur	<i>buduće vrème</i>	<i>Futurum (absolutum) (buduće vrème)</i>	<i>Futurum (buduće)</i>	<i>futur</i>	<i>buduće</i>
glagolski prilog sadašnji	<i>pričastje sadašnje</i>	<i>pričastje ili dionorèč</i>	<i>pričestje ili dionik</i>	<i>prislovi</i>	<i>particip; gerund</i>
glagolski prilog prošli	<i>pričastje prošasto</i>	<i>pričastje ili dionorèč</i>	<i>pričestje ili dionik</i>	<i>prislovi</i>	<i>particip; gerund</i>

Iz navedenoga je razvidno da su Babukić, Mažuranić i Parčič nastojali zapisati hrvatske nazive za latinske uzore. Tako su hrvatski nazivi često kalkovi latinskih naziva, npr. *Praeteritum simplex Imperfectum (prošlo prosto nesvèršeno)*. Također, hrvatski su nazivi često opisni, a rezultat su autorova znanja o pojedinome glagolskom obliku, npr. *davno prošlo* (pluskvamperfekt), *prošasto trajúće vrème* (imperfekt). U oba su slučaja autori pojedine nazive preuzimali iz starije tradicije. Tako, primjerice, kalk *prošasto sastavljeno* za perfekt te opisni naziv *davnoprošasto* bilježi i Šime Starčević.

Parčičeva je klasifikacija rezultat morfološkoga opisa glagola u talijanskome jeziku. Stoga izostanak brojnih oblika ne treba pripisivati Parčičevu neznanju te nesigurnosti.⁵² Poput svojih prethodnika, Parčič prezent naziva *sadašnjim vremenom*⁵³, a futur *budućim*⁵⁴. Za prošla glagolska vremena koristi nazive *prošlo* i *prošasto* (Babukić u *Osnovi slovnice slavjanske* naznačuje pridjev *prošasto*, a u *Ilirskoj slovnici* poput Mažuranića

⁵² O Parčičevu poznavanju glagolskih oblika u hrvatskome jeziku svjedoči tumačenje glagola u *Grammatici*, o čemu usp. Morić-Mohorovičić 2014.

⁵³ Naziv *sadašnje vrijeme* potvrđen je i, primjerice, u Matije Antuna Relkovića i Šime Starčevića, a varijanta *sadanje vrijeme* koju zapisuje Antun Mažuranić u Tome Babića. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006.

⁵⁴ Naziv *buduće vrijeme* naznačuje i, primjerice, Šime Starčević.

zapisuje pridjev *prošlo*). Parčić imperfekt naziva *poluprošastim*, a aorist *prošlim neizvjestnim* vremenom. S obzirom na to da definicija imperfekta i aorista izostaje i u *Grammatici* i u rukopisu, nameće se pitanje zašto ih je Parčić nazvao *poluprošastim* i *neizvjestnim* vremenima. Je li takvo nazivlje posljedica relativne uporabe vremena ili je riječ o preuzimanju naziva iz dotadašnje jezikoslovne tradicije⁵⁵?

Osvrnimo se i na hrvatske nazive glagolskih načina koji se dadu iščitati u svih četiriju autora.

Tablica 3. Nazivi glagolskih načina u V. Babukića, A. Mažuranića, A. Vebera i D. A. Parčića

	V. Babukić (<i>Osnove ilirske slovnice</i>)	V. Babukić (<i>Ilirska slovnica</i>)	A. Mažuranić (<i>Slovnica Hèrvatska za gimnazije i realne škole</i>)	A. Veber (<i>Slovnica hèrvatska za srednja učilišta</i>)	D. A. Parčić (<i>rukopisna gramatika</i>)
indikativ	<i>kažući način</i>	<i>indicativus (pokazni)</i>	<i>indicativus (pokazni)</i>	<i>indikativ</i>	<i>pokazni način</i>
imperativ	<i>zapovjedajući način</i>	<i>imperativus (zapovjedni)</i>	<i>imperativus (zapovjedni)</i>	<i>imperativ</i>	<i>zapovjedni način</i>
	-	<i>conjutivus (vezni)</i>	-	-	<i>vezni način</i>

Hrvatski su nazivi često kalkovi latinskih uzora (npr. *kažući način*, *pokazni način* za indikativ⁵⁶) ili im je značenje opisno (npr. *zapovjedajući*, *zapovjedni način* za imperativ⁵⁷). Pritom valja napomenuti da Veber u *Slovnici* često zadržava latinsko nazivlje. Babukić i Parčić razlikuju i *vezni način*⁵⁸, ali ga ne pojašnjavaju.

Po uzoru na Mažuranića i Vebera Parčić nepromjenjive vrste riječi u *Grammatici* naziva *particelle*, ali ne navodi hrvatsku istovrijednicu koju je zasigurno uočio u svojih prethodnika: *čestice*.

Predstavnici zagrebačke filološke škole priloge nazivaju *prislovima*. Iznimka je Vjekoslav Babukić, koji u *Osnovi slovnice slavjanske* naznačuje naziv *prilog*.⁵⁹ Parčić naziv *prislov* bilježi u *Grammatici* te u rukopisu.

⁵⁵ Naziv *poluprošasto* vrijeme potvrđen je u Mažuranićevim *Temeljima*. Varijanta *polakprošasto* vrime potvrđena je u Matije Antuna Relkovića, Marijana Lanosovića i Šime Starčevića (usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006), a varijanta *polprešestno* vreme u Tomaša Mikloušića te Antuna Rožića (usp. Brlobaš – Vajs 2007).

⁵⁶ Varijanta *kazujući* način potvrđen je u Matije Antuna Relkovića, *kazajući* način u Šime Starčevića, *ukazujući* način u Tome Babića, Matije Antuna Relkovića i Marijana Lanosovića. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006. *Kažući* način bilježi Antun Rožić. Usp. Brlobaš – Vajs 2007.

⁵⁷ *Zapovijedajući/zapovijedajući* način potvrđen je u Matije Antuna Relkovića, Marijana Lanosovića i Šime Starčevića. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006. *Zapovjedajući* način bilježe Josip Đurkovčki, Antun Rajsp, Tomaš Mikloušić, Antun Rožić. Usp. Brlobaš – Vajs 2007.

⁵⁸ *Vezujući* način potvrđen je u Matije Antuna Relkovića i Marijana Lanosovića, a varijanta *vezajući* način u Šime Starčevića. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006.

⁵⁹ Kristian Lewis i Barbara Štebih naznačuju da Babukić i Mažuranić bilježe naziv *priručnik*. Usp. Lewis – Štebih 2004: 116.

U svim je analiziranim zagrebačkim gramatikama prijedlog potvrđen kao *predlog*. Naziv je to koji Parčić naznačuje u objema gramatikama.

U *Osnovi slovnice slavjanske* Babukić uzvike naziva *medmetcima*⁶⁰ te *izriknicima*.⁶¹ Na tragu Babukićevih *medmetaka* ostaju Mažuranić i Veber, pa naznačuju naziv s istom osnovom: *umetak*. Po uzoru na Babukića, ali i bogatu jezikoslovnu tradiciju, Parčić u *Grammatici* bilježi varijantu *medjumetak*.⁶² U rukopisu, pak, naznačuje naziv *uzklici*.

Naziv *veznik*⁶³, koji se do danas rabi, potvrđen je u svih analiziranih zagrebačkih autora. Navodi ga i Parčić u *Grammatici*.

Provedena je analiza morfološkoga nazivlja pokazala da su gramatičari zagrebačke filološke škole bili dobri poznavatelji tradicije koja im je prethodila. U svom su jezikoslovnom radu slijedili te nadograđivali (morfološko) nazivlje svojih prethodnika.

Parčić u *Grammatici* kao glavnoga jezikoslovnog uzora navodi Vebera. Ipak, za razliku od Vebera, u svojoj *Grammatici* te osobito rukopisnoj gramatici ne rabi internacionalizme, ostajući time vjeran svojim purističkim stavovima. Pritom se često oslanja na rješenja Vjekoslava Babukića (npr. *spolnik*, *sklanjanje*, *sprezanje*, *medjumetak*) i Antuna Mažuranića (npr. *višebroj*, *sklonitba*).

Parčića se često s velikom nesigurnošću ubrajalo u pripadnike zagrebačke filološke škole, što zbog njegova pozivanja na Daničićeve *Oblike* te Budmanijevu *Grammaticu della lingua serbo-croata (illirica)* u predgovoru *Grammatice*⁶⁴, što zbog njegova nazivlja (npr. *imenica*, *zamjenica*, *broj*, *uzklik*). Međutim, usporedba je gramatika zagrebačke filološke škole pokazala da je i u ostalih autora potvrđeno nazivlje koje se često drži dijelom vukovske tradicije⁶⁵ (npr. *broj* u Vjekoslava Babukića).

Nakraju, napomenimo i da se usporedba (morfološkoga) nazivlja u dvjema Parčićevim gramatikama pokazala kao jedna od smjernica u pokušaju datiranja rukopisne gramatike.

Izvori

Babukić, Vjekoslav (2013) *Osnova slovnice slavjanske narječja ilirskoga*, Zagreb, 1936. (prettisak Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013.)

Babukić, Vjekoslav (2014) *Ilirska slovnica*, Zagreb, 1854. (prettisak Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2014.)

⁶⁰ Naziv *medmetak* potvrđen je i u Ardelija Della Belle. Belostenec, Rožić, Đurkovečki, Kristijanović bilježe varijantu *medmetek*. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš – Vajs 2007; Brlobaš 2011.

⁶¹ Babukić u *Ilirskoj slovnici* uzvike ne izdvaja kao zasebnu vrstu riječi.

⁶² Jednak je naziv potvrđen i, primjerice, u Matije Antuna Relkovića, Marijana Lanosovića, Josipa Voltića te Šime Starčevića. Usp. Usp. Lewis – Štebih – Vajs 2006; Brlobaš 2002.

⁶³ Naziv *veznik* „najranije je potvrđen u kajkavaca, u *Nem jez. (Anleitung zur deutschen Sprache (1780.)), op. B. M. M.)*” Lewis – Štebih – Vajs 2006: 194.

⁶⁴ Valja napomenuti da i Veber u *Slovnici* navodi da se služi gramatikama Đ. Daničića i P. Budmanija (te V. Jagića i V. Pacela), ali njegova pripadnost zagrebačkoj filološkoj školi nije dovedena u pitanje.

⁶⁵ O morfološkom nazivlju u predstavnika hrvatskih vukovaca usp. npr. Ham 2006.

- Mažuranić, Antun (2008) *Slovnica Hèrvatska za gimnazije i realne škole*, Zagreb 1859. (pretpisak: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2008.)
- Parčić, Dragutin Antun (1873) *Grammatica della lingue slava (ilirica)*, Spiridione Artale, Zadar.
- Parčić, Dragutin Antun (1878) *Grammatica della lingue slava (ilirica)*, Spiridione Artale, Zadar.
- Parčić, Dragutin Antun, Rukopisna slovnica talijanskoga jezika (rkp).
- Starčević, Šime (2002) *Nova ricsoslovica iliricska vojnikskoj mladosti krajicsnoj poklonjene trudom i nastojanjem Shime Starcsevicha xupnika od Novog u Lici*, Trst, 1812. (pretpisak: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2002.)
- Weber, Adolfo (1871) *Slovnica hèrvatska za srednja učilišta*, Zagreb.

Literatura

- Barić, Eugenija i sur. (1997) *Hrvatska gramatika*, II. promijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb.
- Brlobaš, Željka (2002) „Vrste riječi u gramatikama Šime Starčevića”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 28, 7–21.
- Brlobaš, Željka, Nada Vajs (2007) „Hrvatsko kajkavsko gramatičko nazivlje u gramatici latinskoga jezika Antuna Rožića”, *Filologija*, 49, 1–36.
- Brlobaš, Željka (2011) „Gramatičke definicije vrsta riječi u Jezičnici horvatsko-slavinskoj Josipa Đurkovečkoga”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37, 2, 309–331.
- Grabovac, Julije (1964) „Zadar u vrijeme druge austrijske vlasti”, Zadar, geografija – ekonomija – saobraćaj – povijest – kultura; Zbornik, ur. Jakša Ravlić, Zagreb, 207–248.
- Ham, Sanda (2006) *Povijest hrvatskih gramatika*, Nakladni zavod Globus, Zagreb.
- Lewis, Kristian, Barbara Štebih (2004) „Nazivi za vrste riječi u hrvatskome kajkavskome književnom jeziku”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 30, 1, 107–119.
- Lewis, Kristian, Barbara Štebih, Nada Vajs (2006) „Gramatičko nazivlje u hrvatskome kajkavskome književnom jeziku”, *Filologija*, 46–47, 183–201.
- Morić-Mohorovičić, Borana (2014) *Gramatičar Dragutin Antun Parčić*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Morić-Mohorovičić, Borana (2015) „Rukopisna slovnica talijanskog jezika Dragutina Antuna Parčića”, *Fluminensia*, 27, 1, 25–36.
- Novak, Grga (1966) „Presjek kroz povijest grada Zadra”, *Grad Zadar, presjek kroz povijest*, Zadar, 7–76.

- Ptičar, Adela (1992) „Prinos proučavanju jezikoslovnoga nazivlje 18. stoljeća”, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 18, 151–165.
- Silić, Josip, Ivo Pranjković (2007) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb.
- Tafra, Branka (1993a) „Novi stari naziv: slovnica”, *Jezik*, 40, 4, 111–115.
- Tafra, Branka (1993b) *Gramatika u Hrvata i Vjekoslav Babukić*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Tafra, Branka (2013) „Dvjestota obljetnica rođenja Vjekoslava Babukića (1812–2012)”, pogovor u: Vjekoslav Babukić, *Osnova slovnice slavjanske narječja ilirskoga*, Zagreb, 1836., (pretisak: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013.), 81–164.
- Vlastelić, Anastazija (2011) „Parčičevo sintaktičko nazivlje – u kontekstu sintaktičkoga nazivlja hrvatskih gramatika druge polovice 19. stoljeća”, *Filologija*, 56, 159–175.

SUMMARY

Borana Morić-Mohorovičić

PARČIĆ'S MORPHOLOGICAL TERMINOLOGY IN THE CONTEXT OF MORPHOLOGICAL TERMINOLOGY OF THE MEMBERS OF THE ZAGREB SCHOOL OF PHILOLOGY

The paper analyzes morphological terminology that Dragutin Antun Parčić recorded in *Grammatica della lingua slava (illirica)* (1873; 1878) and in a manuscript of an Italian grammar that has been preserved in the Closet Miscellanea in Bishop's archive in Krk.

Grammatica della lingua slava (illirica) was written in the Italian language, which was the official language in the 19th century Dalmatia, where Parčić spent most of his life. Although it is written in Italian, the author indicates Croatian equivalents in the headlines of major chapters.

The manuscript of the Italian grammar was written in the Croatian language. However, two things should be taken into consideration. Since it is a grammar book of the Italian language, many linguistic descriptions that we would expect to find in Croatian grammar books are missing. Therefore, some terminology in the Croatian language has not been recorded. The manuscript remained unfinished (it only deals with syntax and word formation) – which also had an impact on terminology.

Apart from Parčić's grammar books, the analysis also includes grammar books written by the most significant representatives of the Zagreb School of Philology: Vjekoslav Babukić (*Osnova slovnice slavjanske narječja ilirskoga*, 1836; *Ilirska slovnica*, 1854); Antun Mažuranić (*Slovnica Hrvatska za gimnazije i realne škole*, 1859, 1861, 1866, 1869); Adolfo Veber (*Slovnica hrvatska za srednja učilišta*, 1871, ²1873, ³1876).

The analysis reveals that the grammarians of the Zagreb School of Philology were acquainted with the Croatian linguistic tradition. In their linguistic work they followed and extended the (morphological) terminology of their predecessors.

Key words: *Dragutin Antun Parčić; morphological terminology; Zagreb School of Philology; 19th century*